

Vasslausfjellet-Eikelifjellet

Referanse:

Høitomt T., Blindheim T., Abel K. 2012. Naturverdier for lokalitet Vasslausfjellet-Eikelifjellet, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2011. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.

(Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=3797>)

Referansedata

Fylke: Telemark

Kommune: Skien, Nome

Kartblad:

H.o.h.: 114-415moh

Areal: 1397 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2011

Inventør: TBL, KAB, THØ

Dato feltreg.: 19.09.2011-20.09.2011, 20.09.2011

Vegetasjonsone: boreonemoral 75% (ca 1060daa) sørboreal 25% (ca 350daa)

Vegetasjonseksjon: O2-Klart oseanisk

Sammendrag

Vasslausfjellet- Eikelifjellet ligger på grensa mellom Skien og Nome kommuner i Telemark. Området omfatter to markerte kollepartier med tilhørende lisider og en mellomliggende dal.

Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis. Noe løsmasser finnes i de bratte lisidene og i sprekkedalene. Lokaliteten befinner seg på grensa mellom svakt og klart oseanisk vegetasjonseksjon for det meste i boreonemoral sone. Noe sørboreal sone inngår i høyereleggende og nordvendte deler av området.

Arronderingen av området vurderes til å være god, men det hadde imidlertid vært svært ønskelig å inkludere noe mer areal øst for Eikelifjellet.

Den varierte topografien innenfor området gir grunnlag for stor variasjon i treslags- og vegetasjonssammensetning. Relativt gammel furuskog på topppartiene of eik ut mot kanter og særlig i de sørvendte delene av området. Ellers finnes partier med rikere edelløvskog dominert av lind, hassel, spisslønn samt noe ask og alm. Eldre dødvedrik granskog med et varierende innslag av osp forekommer spredt. Osp inngår også i andre skogtyper og opptrer flere steder i nær rene suksesjoner. Svartor inngår spredt i mindre sumpfragmenter, mens barlind og einer finnes vanlig i litt tørrere og rikere deler, ofte sammen med eik og spisslønn.

Feltsjiktet i området er også veldig variert.

Det aller meste av området er påvirket av tidligere tiders plukk- eller gjennomhogster i større eller mindre grad. Med unntak av arealer nede i og i nedre deler av lisidene ned mot Plankedalen finnes få nyere inngrep.

Det totale artsmangfoldet er rikt i lokaliteten med en rekke karplanter knyttet til varmekjære edelløvsogger og sørberg. Lavfloraen er middels rik og utvalget av vedboende sopp i området er stort. Det er også et godt potensial for markboende sopp i de rikere utformingene av skog med eik, lind og hassel. Det er i alt påvist 20 rødlistearter i området (5 VU, 15 NT).

Vasslausfjellet- Eikelifjellet scorer middels til høyt på alle aktuelle kriterier i forbindelse med vurderingen av samlet verdi. Blant de kriteriene som i særlig grad trekker verdien opp er mengde dødved og alle former for variasjon. Størrelse, arrondering og artsmangfold er også med å bidrar i særlig grad til en høy samlet verdi.

Vasslausfjell - Eikelifjell må sees i sammenheng med nærliggende vernekandidater med lignende kvaliteter. Trolldalsfjellet, Eikeli, Einarsnatten, Burmannsfjellet og Trolldalstjern V har alle lignende kvaliteter. Alle disse områdene er imidlertid mindre enn Vasslausfjellet - Eikelifjellet, som dermed peker seg ut som det aller viktigste av edelløvsogskolokalitetene i dette området.

I henhold til mangelanalysen for skogvern i Norge fyller Vasslausfjellet-Eikelifjellet følgende mangler: 1. Lavlandsskog, 2. Rike skogtyper og 3. Naturlig dynamikk. Sistnevnte dekkes i middels til liten grad, mens de to første punktene dekkes inn i middels til stor grad. Når det gjelder regionale anbefalinger i forhold til prioriterte skogtyper dekkes følgende typer inn: 1. Edelløvskog, 2. Lågurteikeskog og 3. Boreal løvskog. Alle disse tre typene dekkes inn i middels til stor grad.

Vasslausfjellet- Eikelifjellet vurderes som nasjonalt verneverdig (***).

Feltarbeid

Feltarbeidet ble utført over 2 dager i september. Det meste av området er godt kartlagt, men lia rett øst for Vasslausfjellet ble ikke særlig godt dekket ved denne kartleggingen. Denne delen er imidlertid tidligere kartlagt av Geir Gaarder.

Det var for det meste gode kartleggingsforhold, selv om mye regn hadde ført til høy vannføring. Tiden på året var gunstig for alle aktuelle organismegrupper. Det var imidlertid en dårlig periode for markboende sopp på dette tidspunktet.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er meldt inn i forbindelse med ordningen frivillig vern og kartlegges i regi av Direktoratet for Naturforvaltning står som oppdragsgiver. Kart med arbeidsgrenser er oversendt fra oppdragsgiver.

Tidligere undersøkelser

Det ble gjennomført naturtypekartlegging i området i 2002 og hele ni avgrensninger ligger helt eller delvis innenfor det tilbudte arealet. Kartleggingen i 2002, som ble gjennomført av Geir Gaarder førte også med seg funn av en rekke rødlistearter.

Beliggenhet

Vasslausfjellet- Eikelifjellet ligger på grensa mellom Skien og Nome kommuner i Telemark.

Naturgrunnlag

Topografi

Området omfatter to markerte kollepartier med tilhørende lisider og en mellomliggende dal. Fra de relativt flate topplatåene går det over i middels bratte til bratte lisider, stedvis med en del løsmasser. En del mindre sprekkedalene finnes oppe i kollepartiene.

Geologi

Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis. Noe løsmasser finnes i de bratte lisidene og i sprekkedalene (NGU 2012).

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O2-Klart oseanisk, vektasjonsone: borenemoral 75% (ca 1060daa) sørboreal 25% (ca 350daa) .

Lokaliteten befinner seg på grensa mellom svakt og klart oseanisk vegetasjonseksjon. (Moen 1998). Når det gjelder vegetasjonssone befinner området seg for det meste i borenemoral sone. Noe sørboreal sone inngår i høyereliggende og nordvendte deler av området.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Den varierte topografien innenfor området gir grunnlag for stor variasjon i treslags- og vegetasjonssammensetning. Selve topplatået av både Vasslausfjellet og Eikelifjellet domineres av skrinn til middels produktiv, relativt gammel furuskog. Ut mot kantene av platået inngår stedvis en del eik. Særlig mye eik finnes i de sørvendte delene av området. Ellers finnes partier med rikere edelløvskog dominert av lind, hassel, spisslønn samt noe ask og alm. Denne typen er særlig vanlig i den østvendte lia ned mot Plankedalen og mindre sprekkedalene med klimatisk gunstig beliggenhet. I litt mindre eksponerte og mer skyggefulle partier med løsmassedekke finnes en del eldre dødvedrik granskog. Her finnes også et varierende innslag av osp. Osp inngår også i andre skogtyper og opptrer flere steder i nær rene suksesjoner. Svartor inngår spredt i mindre sumpfragmenter, mens barlind og eiker finnes vanlig i litt tørrere og rikere deler, ofte sammen med eik og spisslønn.

Feltsjiktet i området er også veldig variert. På de furudominerte kollene og ryggene, samt i de mest marginale eikepartiene er vegetasjonen for det meste fattig og dominert av trivielle og lite kravfulle arter. Det samme gjelder de gran- og ospedominerte delene. Her dominerer ofte frisk blåbærbark med overganger mot småbregne- og svak lågurtmark. I de sørvendte, tørre, eikedominerte partiene finnes en vegetasjonstypen rik på graminider med innslag av urter som bergmynte, rundbelg, blodstorkenebb, sølvmyr og markjordbær. I litt mindre eksponerte deler og i noe friskere skog med innslag av andre edelløvtrær finnes arter som blåveis, svartertekeknapp, sanikel, skogfaks, krattfiol, skogsvingel, taggbregne, myske og trollbær for å nevne noen av de mer krevende.

Det henvises videre til de ulike kjerneområdene for en mer utfyllende beskrivelse av vegetasjon.

Skogstruktur og påvirkning

Siden topografien i området er relativt variert både på stor og liten skala, har det vært store forskjeller i den historiske bruken av området. Det aller meste av området er påvirket av tidligere tiders plukk- eller gjennomhogster i større eller mindre grad. Med unntak av arealer nede i og i nedre deler av lisidene ned mot Plankedalen finnes få nyere inngrep. Furuskogen på topplatåene er relativt gammel, men ikke gammel nok til at produksjonen av dødved er særlig stor. Den mer produktive gran- og ospeskogen vokser raskere og har etter hvert begynt å produsere en del dødved. Det er mye læger av midlere dimensjoner og i tidlige nedbrytningsstadier. Det er relativt dårlig kontinuitet i i dødved av gran, mens det for ospa sin del er kontinuitet på landskapsnivå, men stedvis også på lokalitetsnivå.

Eikeskogen er tidligere sterkt påvirket, men en del eldre eik har blitt spart i de siste harde gjennomhogstene i historisk tid. Dette har ført til at det finnes en del halvgammel, middels grov eik, med innslag av noen få skikkelig gamle og grove trær, ofte i form av avvikende individer som ikke var interessant i forbindelse med hogst. Enkelte steder finnes en noe større tetthet av slike gamle og hule eiker. Dødved av eik forekommer kun som svært spredte læger og en del nedfalne greiner.

I arealene med blandet edelløvskog og borenemoral blandingsskog er skogen for det meste halvgammel. Miljøet er imidlertid ofte så ustabil at stadig dannes en del dødved. Det finnes svært få om noen skikkelig gamle trær av alm, lind eller ask. En del gammel barlind finnes i partier, særlig vest for Vasslausfjell.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Vasslausfjellet-Eikelifjellet. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Vasslausfjellet I

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Sørboreal blandingskog
BMVERDI: A

Areal: 49,7daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av BioFokus v/Torbjørn Høitomt den 20.09.2011 i forbindelse med ordningen frivillig vern. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2010.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger rett vest for toppen av Vasslausfjellet og omfatter ei sørvestvendt liseide, samt en trang dalen i bunnen av lia. Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik blandingskog i lavlandet med utformingen sørboreal blandingskog. I dalen i sørvest finnes en noe mer varmekjær utforming som kan føres til boreonemoral blandingskog. I østre deler dominerer eldre granskog med innslag av en del grov osp. Av andre treslag inngår en del bjørk, rogn, selje, samt en del furu i de aller tørreste partiene. I sørvestre deler inngår noe eik, spisslønn, alm og hassel. I denne delen finnes også en del barlind (over 30 cm). Det finnes til dels ganske mye dødved av både gran og osp. Det er god kontinuitet i dødved av osp og ganske god kontinuitet i dødved av gran. Noe dødved av andre treslag finnes spredt. Skogen er ganske åpen og en stor del av dødveden ligger ganske eksponert og er dermed ganske tørr. Vegetasjonen er for det meste ganske rik. Nær toppen av Vasslausfjellet domineres fattige vegetasjonstyper, men rikheten er tiltakende nedover lia. Mye lågurtvegetasjon, samt mindre flekker med edelløvsvegetasjon finnes i nedre deler av lia. Arter som fingerstarr, hundekveke, markjordbær, bergmynte, krattfiol, myske, svarterteknapp og blåveis finnes i denne delen av lokaliteten.

Artsmangfold: Velutviklede lungeneversamfunn finnes på eik og spisslønn med arter som lungenever, sølvnever, kystnever, skjellglye, kystårenever og lodnevrenge, samt mye putehårstjerne og ekornmose voksende epifyttisk. På osp inngår også vanlig blåfylltav spredt. På dødved av osp finnes arter som korallpiggsopp (NT), hvit vedkorallsopp (NT), begerfingersopp, vedalgekølle (NT), ospepig (VU) og mørk vokspigg (NT). På dødved av gran ble begersagsopp, rynkeskinn (NT), granrustkjuke og grønsko påvist. Barlind (VU) forekommer rikelig i lokaliteten.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det finnes ingen spor etter nyere hogstingrep i lokaliteten. Noen læger er kappet over med motorsag langs en lite brukt traktorvei i sørvestre deler av lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten inngår i et større nettverk av artsrike og verdifulle blandings- og edelløvslokaliteter i regionen.

Verdivurdering: Intakt, velutviklet, variert og artsrik rik blandingskogslokalitet uten nye inngrep. Det finnes mye dødved med til dels god kontinuitet, særlig i dødved av osp. Det er registrert en rekke rødlistede arter og lokaliteten vurderes som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetens verdier bevares og utvikles best under fri utvikling.

2 Vasslausfjellet II

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Boreonemoral blandingskog
BMVERDI: A

Areal: 53,3daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av BioFokus v/Torbjørn Høitomt den 20.09.2011 i forbindelse med ordningen frivillig vern. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2010.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter en rygg som strekker seg sørvestover fra Vasslausfjellets topplatå. Lokaliteten er fra flat til svakt sørvendt med relativt lite småtopografisk variasjon. Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik blandingskog i lavlandet med utformingen boreonemoral blandingskog. Skogen er godt blandet og ingen treslag skiller seg ut som dominerende. Osp, gran, eik, spisslønn, barlind (VU) og furu forekommer i god blanding. I tillegg finnes noe bjørk, selje og rogn. Eik på rundt 80-90 cm finnes spredt. Enkelte eiketrær over 100 cm i diameter finnes også spredt. Det ble observert hulheter i flere av de grove eikene. Mye av ospa er også til dels svært grov. Det samme kan sies om barlind med flere individer på opp mot 50 cm i diameter. Det finnes ganske mye dødved, særlig av osp, men også av de fleste andre forekommende treslag. Lite dødved av eik, men noen grove nedfalne greiner finnes. Gran er for det meste begrenset til fuktige søkk og sprekkealer. Vegetasjonen er dominert av lågurtarter i mer eller mindre hele lokaliteten. Det er en blanding av edelløvs- og tørrbakkearter. Av mer krevende arter finnes mye blåveis, svarterteknapp, bergmynte, sanikel, skogfaks og markjordbær.

Artsmangfold: Velutviklede lungeneversamfunn finnes på eik og spisslønn med arter som lungenever, sølvnever, kystnever, skjellglye, kystårenever og lodnevrenge, samt mye putehårstjerne og ekornmose voksende epifyttisk. På osp inngår også vanlig blåfylltav spredt. På dødved av osp finnes arter som korallpiggsopp (NT), hvit vedkorallsopp (NT), begerfingersopp, vedalgekølle (NT) og ospepig (VU). På dødved av gran ble begersagsopp, rynkeskinn (NT) og granrustkjuke påvist. Barlind (VU) forekommer rikelig i lokaliteten. På ei grov eik ble den sjeldne skorpelaven *Caloplaca lucifuga* (VU) påvist. Det er et ytterligere potensial for sjeldne og truede arter, særlig innen gruppa jordboende sopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er ikke spor etter nyere inngrep i området. Fra gammelt av har det trolig vært mer eik i området enn i dag.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten inngår i et større nettverk av artsrike og verdifulle blandings- og edelløvslokaliteter i regionen.

Verdivurdering: Intakt, velutviklet, variert og artsrik rik blandingskogslokalitet uten nye inngrep. Det finnes mye dødved med til dels god kontinuitet, særlig i dødved av osp. Det er registrert en rekke rødlistede arter og lokaliteten vurderes som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetens verdier bevares og utvikles best gjennom fri utvikling.

3 Vasslausfjellet III

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Boreonemoral blandingskog
BMVERDI: A

Areal: 56,8daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av BioFokus v/Torbjørn Høitomt den 20.09.2011 i forbindelse med ordningen frivillig vern. Lokaliteten erstatter en tidligere avgrensning; BN00028065, Vasslausfjellet sør. Relevant informasjon fra naturbase er inkludert i teksten. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2010.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter sørskråningen av Vasslausfjellet, samt en rygg som strekker seg sørover fra selve platået. Mer eller mindre hele lokaliteten er sørvendt. Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik blandingskog i lavlandet med utformingen boreonemoral blandingskog. Litt areal med naturtypen gammel fattig edelløvskog med utformingen eikeskog inngår. Blandet lauvskog dominerer med innslag av litt gran og noe eldre furu på toppen av ryggen og i andre tørre og grunnlendte områder. På ryggen i sør finnes også en del eik, for det meste middelaldrende, men noe gamle og grove eiker står spredt. Det ble registrert hulheter i noen av disse. I området for

øvrig dominerer ask (NT), spisslønn og hassel, samt noe lind og alm (NT). Noe barlind (VU) finnes spredt. Av boreale lauvtre finnes noe osp og bjørk, samt litt selje. Det finnes ganske mye dødved og de fleste treslag er representert. Det finnes mest læger av osp, til dels ganske grove. Lite dødved av eik og furu. Rike vegetasjonstyper dominerer over store deler av lokaliteten. Edelløvkogsarter som skogfaks, myske, sanikel og svarterteknapp finnes relativt vanlig sammen med en rekke andre mer trivielle lågurtindikatorer. I åpne glenner eller skrenter finnes en ganske velutviklet tørrbakkeflora med arter som bergmynte, rundbelg, blodstorkenebb og sølvmyre.

Artsmangfold: Det er påvist en rekke sjeldne og rødlistede arter i lokaliteten. På dødved av osp ble begerfingersopp, korallpiggsopp (NT) og hvit vedkorallsopp (NT) påvist. Ruteskorpe (NT), oksetungesopp (NT), eikeildkjuke, svart tvillingbeger (NT) og blomsterstry (VU) ble også påvist. I tillegg finnes lungeneversamfunn med blant annet kystnever og sølvnever spredt. Til sammen er det påvist ni rødlistearter. Det er et videre potensial for flere, særlig innen gruppa jordboende sopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten preges av gamle hogstingngrep, særlig av gran, men i tidligere tider også av eik. Uttak av gran kan ha påvirket edelløverdiene positivt i partier. Det finnes imidlertid ingen nyere inngrep.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten inngår i et større nettverk av artsrike og verdifulle blandings- og edelløvkogslokaliteter i regionen.

Verdivurdering: Lokaliteten er relativt stor, inneholder en rekke verdifulle elementer og innehar et intakt preg. Det ble også påvist en rekke krevende og til dels rødlistede arter og lokaliteten vurderes derfor som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetens verdier bevares og utvikles best gjennom fri utvikling.

4 Vasslausfjellet IV

Naturtype: Rik sumpskog - Rik sumpskog
BMVERDI: B

Areal: 10,8daa

Innledning: Lokalitetsbeskrivelsen er revidert av BioFokus v/Torbjørn Høitomt den 28.02.2012 i forbindelse beskrivelser av områder som er med i ordningen frivillig vern. Lokaliteten erstatter en tidligere avgrensning; BN00028066, Vasslausfjellet sentralt. Teksten er basert på informasjon fra naturbase innhentet av Geir Gaarder under kartlegging i 2002. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2010.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på toppen av den sørlige delen av platået til Vasslausfjellet. Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik sumpskog med utformingen rik sumpskog. Her ligger ei delvis skogbevokst myr/sump som drenerer mot øst og i sørkant av denne går en smal sumpskog over i ei trang kløft. Området er omgitt av stort sett fattig barskog på grunnlendte knauser, med litt rikere flekker i skråningene ned mot myr og sumpskogen. Sumpskogen er også forholdsvis fattig, selv om det tilknyttet myra står noe takrør. Av størst interesse her er innslaget av gamle, dels døde og døende svartor i kantsoner til myra og innover i kløfta. I alt ble minst et ti-talls fine trær sett.

Artsmangfold: På et av svartortrærne i sør vokste rødlistearten skoddelav sparsomt. På Vestlandet er arten ikke uvanlig i oresumpskog, mens den på Østlandet i første rekke vokser på bergvegger i bekkeløfter i indre strøk. Slike svartorsumpsskogsforekomster av arten er meget sjeldne i landsdelen.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten inngår i et større nettverk av artsrike og verdifulle blandings- og edelløvkogslokaliteter i regionen.

Verdivurdering: Verdien er under tvil bare satt til viktig (B-verdi), på tross av at dette er et regionalt meget sjeldent miljø. Det er likevel ganske lite og forekomsten av den rødlistede arten svært sparsom.

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetens verdier bevares eller utvikles best under fri utvikling.

5 Vasslausfjellet V

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Boreonemoral blandingskog
BMVERDI: A

Areal: 80daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av BioFokus v/Torbjørn Høitomt den 20.09.2011 i forbindelse med ordningen frivillig vern. Lokaliteten erstatter to gamle avgrensninger; BN00036481, Vasslausfjell Ø og BN00028067, Vasslausfjellet nordøst Relevant informasjon fra naturbase er inkludert i teksten. Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2010.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på østsiden av Vasslausfjellet og omfatter en om lag 800 meter lang strekning av den bratte skråningen ned mot dalen mellom Vasslausfjellet og Eikelfjellet. Lia er relativt homogen, men et par middels markerte kløfter finnes. Lokaliteten er stedvis så bratt av jordsmonnet domineres av skredjord. Berggrunnen i området består av granitt og granittisk gneis.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Avgrensningen gjelder naturtypen rik blandingskog i lavlandet, boreonemoral utforming, med innslag arealær med mer ren edelløvkog. Treslagsblandingen er ganske god, men lokalt er det en del edellauvtrær, særlig lind. I tillegg kommer noe osp og gran. Ellers er det innslag av bl.a. hassel, spisslønn, ask (NT), eik og alm (NT). Stedvis er det en god del dødt trevirke i ulike stadier av både lauvtrær og gran. En del av granlægrene er ganske grove og gir mindre partier preg av sammenbruddsfase. Det finnes ikke mange særlig grove trær over 50 cm, men noen grove seljer og gadd av eik og gran oppnår denne diameteren. Karplantefloraen er ganske rik og inneholder typiske edellauvkogs- og lågurtarter som krattfiol, vårerteknapp, skogsvingel, taggbregne, svartburkne, myske, bergmynte, blåveis, blodstorkenebb, markjordbær, trollbær og vårerteknapp er registrert. I tillegg kommer bl.a. myskemaure.

Artsmangfold: Det er ikke registrert så mange sjeldne og rødlistede arter på lokaliteten, men dette skyldes for det meste at det ikke søkt i særlig stor grad. Ospehvitkjuke (NT) ble påvist i 1999. Svart tvillingbeger (NT) er også påvist under tidligere kartlegging. Under kartlegging i 2011 ble grønsko, begerfingersopp, korallpiggsopp (NT) og rosenkjuke (NT) påvist. Det er et stort potensial for flere sjeldne og truede arter innen flere grupper, særlig ved- og jordboende sopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det finnes få om noen nyere inngrep innenfor lokaliteten. Det er imidlertid flatehogd helt inntil lokaliteten i nedkant.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten inngår i et større nettverk av artsrike og verdifulle blandings- og edelløvkogslokaliteter i regionen.

Verdivurdering: Lokaliteten er stor, intakt og inneholder store mengder viktige elementer knyttet til et rikt utvalg av treslag. Dette fører til et stort potensial for sjeldne og truede arter innen flere grupper. Lokaliteten vurderes derfor som svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokalitetens verdier bevares og utvikles best under fri utvikling.

6 Eikelifjellet øst

Naturtype: Rik edellauskog - Alm-lindeskog
BMVERDI: A

Areal: 211,7daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt første gang i forbindelse med naturtypekartlegging i Skien i 2002 (BN00028068) og nå senest av BioFokus i forbindelse med vurdering av Vasslausfjellet og Eikelifjellet i forbindelse med frivillig vern. Denne beskrivelsen skal erstatte eksisterende beskrivelse og avgrensning.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør sør- og østskråningen til Eikelifjellet som ligger vest i Skien kommune på grensen til Nome.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten består av mye av den sør og østvendte lisa til Eikelifjellet. Miljøet varierer en del med høydelag og fra eksponerte konveksepartier og frodigere dalganger. I sør er det ei lita kløft med til dels svært frodig edellauskog der ask dominerer. I tillegg er det her litt lindeskog i lia og øverst noe eik. Litt lengre nord er det bl.a. noe blandingskog med en del gamle og døde trær av osp og gran. I midtre del, sørvest for Furuåsen, er det mest middelaldrende til eldre eikeskog. I hele lia er det spredt med svært gamle eiker på lav bonitet, mange med hulrom. Det finnes død ved av alle treslag og i mange nedbrytningsstadier. I nord gjentar mange av miljøene seg med spredte gamle og hule eiker, rik edelløvkog med eik, lind og hassel, innslag av barind og intermedieær rik sumpskog. Generelt varierer alderen på skogen noe, og den bærer preg av tidligere påvirkninger, men stedvis høy bonitet gjør at det nå likevel lokalt er til dels mye dødt trevirke og innslag av grove trær. Flere typiske planter for rik lågurtskog og edellauskog forekommer som svarterte knapp, skogsvingel, sanikel, myse og blåveis. Grensene mot sør og øst er trukket mot nyere hogstflater, mens grensene mot nord og vest går mot mer ordinær gran- og furuskog.

Artsmangfold: Lungenever-samfunnet opptrer på lauvtrær med arter som kystnever, sølvnever, lungenever, vanlig blåfittlav m.fl. På læger av gran, osp og eik er flere rødlistearter funnet, som grønnsko, begerfingersopp, svart tvillingbege, ospehvitkjuke, eikegreinkjuka, rynkeskinn og ruteskorpe. I tillegg kommer et par rødlistearter på middelaldrende og gamle levende eiketruer, med blomsterstry på minst 4 trær i sørvest, samt eikenarreskål og eikeildkjuka. Potensialet for markboende sopp knyttet til rik mark med hassel, eik og lind vurderes som stort selv om det ikke ble gjort funn ved siste registrering. Potensialet for insekter knyttet til eksponert løvblandingskog vurderes som svært stort.

Verdivurdering: Verdien er satt til svært viktig (A), siden lokaliteten er ganske stor, til dels med rik vegetasjon og mye død ved, funn av en del rødlistearter, samt potensial for langt flere.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling anbefales for å ivareta kvalitetene.

7 Eikelifjellet, vest

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Boreonemoral blandingskog
BMVERDI: B

Areal: 18,8daa
Hoh: 240-295 moh

Innledning: Lokaliteten er opprinnelig kartlagt av Geir Gaarder i 2002 og sist oppsøkt av Kim Abel (BioFokus) den 19.09.2011 i forbindelse med frivillig vern registreringer. Den siste undersøkelsen resulterte kun i mindre justeringer i tekst og avgrensning, samt en endring i naturtypetilhørighet.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Berggrunnen på lokaliteten består av prekambrisk gneis. Lokaliteten ligger litt sør for selve Eikelifjellet, i en vestvendt skråning med innslag av et par mindre kløfter. Eikelifjellet ligger i Skien kommune rett øst for grensa mellom Nome og Skien kommune ca 17 kilometer rett vest for Skien sentrum.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen utgjøres av en mosaikk av gammel barskog, lauvrik blandingskog, dels rik lågurtskog på grensa til edellauskog og hører dermed best under naturtypen rik blandingskog i lavlandet, utforming boreonemoral blandingskog. Vegetasjonstypen domineres av blåbærskog og til dels småbregneskog, men det er også sparsomt innslag av lågurtskog. Enkelte mindre partier har sammenbruddsfase av gran med ganske mye dødt trevirke. I tillegg er det innslag av eldre lauvtrær og læger av osp. Grensene for lokaliteten er diffuse i marka. Dette skyldes at det er en gradvis overgang mot mer triviell skog både i sør, vest og dels nord.

Artsmangfold: På et par eldre lauvtrær (selje) ble det funnet flere av de typiske artene i lungenever-samfunnet, deriblant sølvnever. På ei ikke særlig grov, men trolig gammel eik vokste rødlistearten eikegreinkjuka (NT). På granlæger ble granrustkjuka, samt rødlistearten rosenkjuka (NT) funnet, mens en ospelåg hadde begerfingersopp.

Bruk, tilstand og påvirkning: Det er ingen nyere inngrep hogstingrep i lokaliteten.

Verdivurdering: Lokaliteten vurderes til å være viktig grunnet forekomst av flere rødlistearter, signalarter og en del elementer.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling for å utvikle verdiene knyttet til gamle trær og død ved.

8 Eikelifjellet sentralt

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Boreonemoral blandingskog
BMVERDI: A

Areal: 13,5daa
Hoh: 255-310 moh

Innledning: Lokaliteten er opprinnelig kartlagt av Geir Gaarder i 2002 og sist oppsøkt av Kim Abel (BioFokus) den 19.09.2011 i forbindelse med frivillig vern registreringer. Den siste undersøkelsen resulterte kun i mindre justeringer i tekst og avgrensning, samt en endring i naturtypetilhørighet.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i sørkant av en lengre øst-vestorientert skrent sentralt på "plataet" på Eikelifjellet. Eikelifjellet ligger i Skien kommune rett øst for grensa mellom Nome og Skien kommune ca 17 kilometer rett vest for Skien sentrum.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er langstrakt og består i praksis av 2-3 naturtyper som av praktiske, arronderingsmessige årsaker er slått sammen. I vestre del er det snakk om mindre partier med rik lågurtskog, til dels alm-lindeskog, med innslag av arter som lind, ask, vårerte knapp, skogsvingel og myse. I sentrale deler er det uthogd blandingskog (grana er fjernet, mens det står igjen noe lauv) med spredte, eldre trær av bl.a. osp, eik og barind, samt litt dødt trevirke av lauvtrær. I øst ligger en liten, intakt sumpskog i ei lita gryte. Denne er ganske fattig med mest gran og bjørk, men har også sparsomt innslag av småvokst svartor og minst ei barind. Lokaliteten er litt varierende nøyaktig avgrenset på kart, men dels ganske nøyaktig. I marka varierer også nøyaktigheten noe, da det dels er snakk om interessante miljøer også rett sør og øst for sumpskogen og dels diffus overgang mot hogstflate i sentrale del.

Artsmangfold: I sumpskogen ble det karakteristisk nok hørt ei jerpe, og dette er sikkert en god biotop for arten. I de lauvrike partiene sentralt ble rødlisteartene blomsterstry (VU), barind (VU), hvit vedfingersopp (NT), hasselkjuka (NT) og eggagul kjuka (VU). Ellers arter som kystnever, begerfingersopp og rødhodenål.

Bruk, tilstand og påvirkning: Lokaliteten er noe preget av at det er tatt ut gran i sentrale deler.

Verdivurdering: Verdien er under noe tvil satt til svært viktig (A), da lokaliteten er middels stor, og til dels påvirket av nyere hogsttingrep. Den er på den annen side ganske variert med innslag av flere verdifulle elementer og forekomst av flere rødlistearter.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling for å utvikle verdiene knyttet til gamle trær og død ved.

9 Eikelifjellet nordvest

Naturtype: Gammel lauvskog -
BMVERDI: B

Areal: 7,5daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt første gang i forbindelse med naturtypekartlegging i Skien i 2002 (BN00028032) og nå senest av BioFokus i forbindelse med vurdering av Vasslausfjellet og Eikelifjellet i forbindelse med frivillig vern. Denne beskrivelsen skal erstatte eksisterende beskrivelse og avgrensning. Det ser ut til at deler av lokaliteten er hogd eller potensielt plassert noe for langt ned mot vest.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør en del av vestsiden til Eikelifjellet som ligger vest i Skien kommune på grensen til Nome.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten ligger på nordre del av Eikelifjellet, i den vestvendte lia mot Vasslausfjellet. Den interessante skogen er dominert av gran med innslag av lauvtrær og furu. Dels består den av et parti i hogstflatekant der antageligvis den åpne flata har ført til en del vindfall og døde trær i bestandet. Dels er det snakk om mer sluttet skog med innslag av naturlige lysninger, bergvegger og små kløfter. Det er spredt med dødt trevirke, særlig av lauvtrær som osp og bjørk, både gadd og læger. I tillegg litt læger av gran. Et par middelaldrende eiketær står også i skogen. I sør ble det ellers registrert et lite parti med rikere lågurtskog med bl.a. noe blåveis. På to av de morkne ospelægerne i hogstflatekanten ble rødlistearten hvit vedkorallsopp funnet. Ellers var det en del insektspor på lauvregadd, og opplagt potensiale for kravfulle og rødlistede arter. Lokaliteten er noe grovt avgrenset på kart, trolig særlig i nordkant. I marka danner hogstflata ei klar grense i nordvest, mens det er mer diffuse grenser mot biologisk mindre interessant skog både i øst og sør.

Verdivurdering: Verdien som naturtype er satt til viktig (B), da lokaliteten er middels stor, inneholder en del verdifulle elementer og har funn av en rødlistearter og potensial for flere arter som er knyttet til død ved og ospeskog.

Skjøtsel og hensyn: Kvalitetene ivaretas og og videreutvikles best ved fri utvikling.

10 Eikelifjellet nord

Naturtype: Gammel barskog -
BMVERDI: C

Areal: 4,7daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt av Geir Gaarder i forbindelse med naturtypekartlegging i Skien i 2002 (BN00028070). Lokaliteten ligger innenfor et undersøkelsesområde for frivillig vern men denne biotopen ble da ikke nøyere undersøkt. Det kan imidlertid se ut som om den østre delen av biotopen er hogd senere år.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger på nordsiden av Eikelifjellet vest i Skien kommune på grensen til Nome, i et lite søkk nede i lia.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Her skal selve beskrivelsen føres inn. Skogstruktur, vegetasjon, elementer, m.m.

Verdivurdering: Verdien er bare satt til lokalt viktig (C), da lokaliteten er ganske liten, uten spesielle elementkonsentrasjoner eller funn av rødlistearter.

Skjøtsel og hensyn: Fri utvikling

Artsmangfold

Det er påvist et rikt arts mangfold på lokaliteten. Karplantefloraen er rik med innslag av en rekke varmekjære edelløvskogs- og sørbergarter. Av rødlistearter i denne gruppen ble barlind (VU), alm (NT) og ask (NT) registrert.

Lavfloraen er middels rik i området. Det er påvist et knippe arter knyttet til de gamle og til dels hule eikene. *Caloplaca lucifuga* (VU) og *rustdoggnål* (NT) tilhører dette elementet. Blomstersty (VU) er også tidligere påvist i området. I tillegg finnes velutviklede lungeneversamfunn på flere treslag, særlig osp, spisslønn og eik.

Utvalget av vedboende sopp i området er stort. Eggegul kjuke *Perenniporia tenuis* (VU), ospespigg *Radulodon erikssonii* (VU), mørk vokspigg *Mycoacia fuscoatra* (NT), Hvit vedkorallsopp *Lentaria epichnoa* (NT), ruteskorpe *Xylobolus frustulatus* (NT), svart tvillingbeger *Holwaya mucida* (NT), rynkeskinn *Phlebia centrifuga* (NT), vedalgekølle *Multiclavula mucida* (NT), Korallpiggsopp *Hericium coralloides* (NT), duftskinn *Cystostereum murrayii* (NT), oksetungesopp *Fistulina hepatica* (NT), eikegreinkjuke *Pachykytospora tuberculosa* (NT), hasselkjuke *Dichomitus campestris* (NT) og rosenkjuke *Fomitopsis rosea* (NT) er alle påvist på lokaliteten. Det er et ytterligere potensial for sjeldne og truede arter innen gruppa vedboende sopp. Det er også et godt potensial for markboende sopp i de rikere utformingene av skog med eik, lind og hassel. Dette elementet ble i svært liten grad fanget opp på grunn av dårlige forhold for denne gruppa under kartleggingen.

Det ble kun i liten grad søkt etter insekter i denne kartleggigen, men potensialet for sjeldne og truede arter innen denne gruppa regnes som betydelig.

Det er i alt påvist 20 rødlistearter i området (5 VU, 15 NT).

Tabell: Artsfunn i Vasslausfjellet-Eikelifjellet. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Barlindfamilien	Taxus baccata	Barlind	VU	20	2 ₂₀ 6
Almefamilien	Ulmus glabra	Alm	NT		6
Stortelgfamilien	Polystichum lonchitis	Taggbregne			6
Grasfamilien	Festuca altissima	Skogsvingel			6
Maurefamilien	Galium odoratum	Myske			6
Oljetrefamilien	Fraxinus excelsior	Ask	NT		6
Bladmoser	Antitrichia curtipendula	Ryemose			6
Bladmoser	Buxbaumia viridis	Grønsko		1	6 ₁
Levermoser	Anastrophyllum hellerianum	Pusledraugmose		1	1
Busk- og bladlav	Collema fasciculare	Puteglye			6
	Degelia plumbea	Vanlig blåfittlav		1	1 6 8
	Leptogium saturninum	Filthinnelav			6
	Lobaria amplissima	Sølvnever		2	6 ₁ 7 ₁
	Lobaria pulmonaria	Lungenever		26	1 6 ₂₅
	Lobaria virens	Kystnever		3	1 6 ₂ 8
	Pannaria conoplea	Grynfittlav		1	1
	Peltigera collina	Kystårenever			6
	Usnea florida	Blomsterstry	VU		6
Skorpelav	Calicium salicinum	Rødhodenål			8
	Caloplaca lucifuga		VU	1	2 ₁
Sopp vedboende	Aleurocystidiellum disciformis	Eikenarreskål		3	1 6 ₂
	Artomyces pyxidatus	Begerfingersopp		4	1 6 7 8 ₃
	Cystostereum murrayii	Duftskinn	NT	1	1 ₁
	Dichomitus campestris	Hasselkjuke	NT		8
	Fistulina hepatica	Oksetungesopp	NT	1	3 ₁ 6
	Fomitopsis rosea	Rosenkjuke	NT		
	Hericium coralloides	Korallpiggsopp	NT	12	2 ₁₂
	Holwaya mucida	Svart tvillingbeget	NT	1	1
	Lentaria epichnoa	Hvit vedkorallsopp	NT	1	9 ₁
	Multiclavula mucida	Vedalgekølle	NT	1	1 ₁
	Mycoacia fuscoatra	Mørk vokspigg	NT	1	1
	Pachykytospora tuberculosa	Eikegreinkjuke	NT		6 7
	Perenniporia tenuis	Eggegul kjuke	VU		8
	Phlebia centrifuga	Rynkeskinn	NT	4	1 ₃ 6 ₁
	Radulodon erikssonii	Ospegigg	VU	2	1 ₂
	Xylobolus frustulatus	Ruteskorpe	NT	1	1 6

Avgrensning og arrondering

Med unntak av et areal østover fra toppen av Eikelifjellet, er grovt sett alt areal som topografisk sett tilhører de to kollepartiene Vasslausfjellet og Eikelifjellet inkludert i denne avgrensningen. Disse to områdene er bundet sammen ved å inkludere den høyestliggende delen av Plankedalen som strekker seg nord-sør mellom kollene.

Siden avgrensningen omfatter topografiske enheter, må arronderingen sies å være god. Det hadde imidlertid var svært ønskelig å inkludere noe mer areal øst for Eikelifjellet. De nedre deler av Plankedalen er sterkt påvirket av hogst, noe som også gir en noe uheldig arrondering i sør.

Andre inngrep

Traktorveier fører inn i området både i plankedalen og i den markerte dalen vest for toppen av Vasslausfjellet. En merket sti går opp til toppen av Vasslausfjellet fra nord.

Vurdering og verdisetting

Vasslausfjellet- Eikelifjellet scorer middles til høyt på alle aktuelle kriterier i forbindelse med vurderingen av samlet verdi. Av 14 delkriterier scorer området maks (***) på 11. Flere av disse toppscorene er riktignok på grensen mot ett hakk lavere, men det er ingen tvil om at området innehar store både naturgitte og strukturelle kvaliteter. Blant de kriteriene som i særlig grad trekker verdien opp er mengde dødved og alle former for variasjon. Størrelse, arrondering og artsmangfold (inkl. potensial for dårlig undersøkte grupper) er også med å bidra i særlig grad til en høy samlet verdi.

Vasslausfjell - Eikelifjell må sees i sammenheng med nærliggende vernekandidater med lignende kvaliteter. Trolldalsfjellet, Eikeli, Einarsnatten, Burmannsfjellet og Trolldalstjern V har alle lignende kvaliteter. Alle disse områdene er imidlertid mindre enn Vasslausfjellet - Eikelifjellet, som dermed peker seg ut som det aller viktigste av edelløvslokalitetene i dette området.

I henhold til mangelanalysen for skogvern i Norge (Framstad 2002,2003,2010) fyller Vasslausfjellet-Eikelifjellet følgende mangler: 1. Lavlandsskog, 2. Rike skogtyper og 3. Naturlig dynamikk. Sistnevnte dekkes i middels til liten grad, mens de to første punktene dekkes inn i middels til stor grad. Når det gjelder regionale anbefalinger i forhold til prioriterte skogtyper dekkes følgende typer inn: 1. Edelløvsog, 2. Lågurteikeskog og 3. Boreal løvsog. Alle disse tre typene dekkes inn i midtels til stor grad.

Vasslausfjellet- Eikelifjellet vurderes som nasjonalt verneverdig (***) .

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Vasslausfjellet-Eikelifjellet. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Topografisk variasjon	Vegetasjonsvariasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Vasslausfjellet I	***	***	**	**	***	**	***	**	***	***	**	-	-	***
2 Vasslausfjellet II	***	***	**	**	**	***	***	*	*	***	**	-	-	***
3 Vasslausfjellet III	***	**	**	**	**	***	***	**	**	***	***	-	-	***
4 Vasslausfjellet IV	***	*	*	*	**	-	**	*	*	*	**	-	-	**
5 Vasslausfjellet V	***	***	**	**	**	**	***	**	**	***	***	-	-	***
6 Eikelifjellet øst	***	**	**	**	**	***	***	**	***	***	***	-	-	***
7 Eikelifjellet, vest	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	-	-	**
8 Eikelifjellet sentralt	**	**	**	**	**	**	***	*	**	*	***	-	-	***
9 Eikelifjellet nordvest	**	**	**	*	**	0	*	*	*	**	**	-	-	**
10 Eikelifjellet nord	*	*	*	*	**	*	**	*	*	*	*	-	-	*
Samlet vurdering	***	***	**	**	***	***	***	***	***	**	***	***	***	***

Referanser

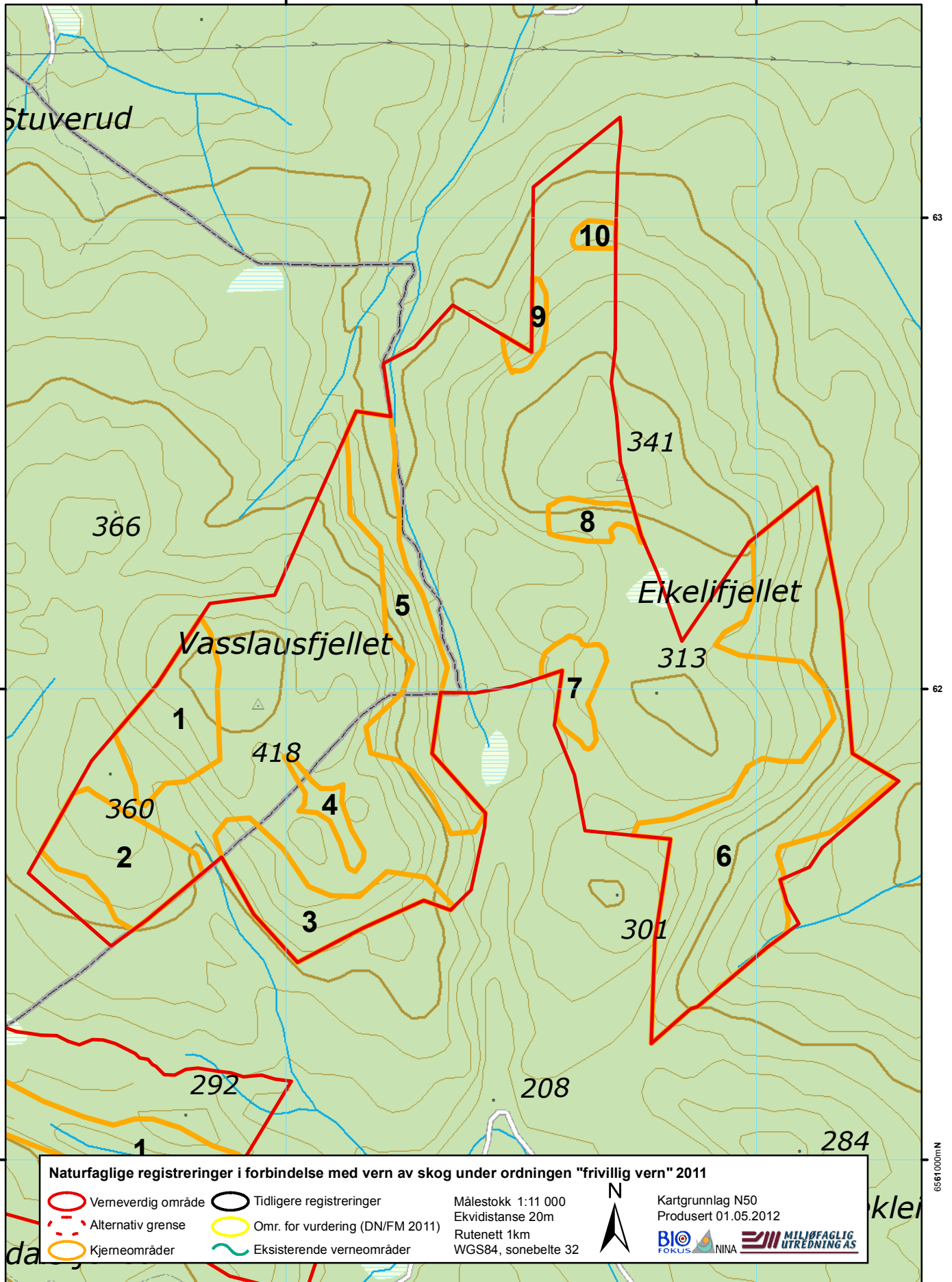
Framstad, E., Blindheim, T., Erikstad, L., Thingstad, P.G. og Sloreid, S-E. 2010. Naturfaglig evaluering av norske verneområder. NINA rapport 535. 177 s. + vedlegg.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

NGU 2012 Norges Geologiske Undersøkelse. 2011. Berggrunnskart. Tilgjengelig fra: <http://www.ngu.no/kart/bg250/>

Vegetasjonsatlas for Norge, Statens kartverk, Norge.

Bilder fra området Vasslausfjellet-Eikelifjellet

Lysåpen, eldre eikeskog på Vasslausfjellet. Foto: Torbjørn Høitomt

De aller bratteste delene på eikelifjell er fattigere med dominans av åpne bergflater og mindre hyller med furu og eik. Foto: Terje Blindheim

Ustabil lisiide med rik edelløvskog øst for Vasslausfjellet. Foto: Torbjørn Høitomt

Dødvedrikt område med osp og gran vest for toppen av Vasslausfjellet. Foto: Torbjørn Høitomt